

Quickscan natuurtoets

Bosontwikkeling Kersendijk

Westendorp

Provincie Gelderland

Quickscan natuurtoets

Bosontwikkeling Kersendijk

Westendorp

Opdrachtgever: Provincie Gelderland

Projectnummer: 3664.01

Datum: 08-02-2023

Projectleider en rapporteur: Jesse van Dijk

Autorisatie: Jur Metselaar

Opdrachtnemer: Buro Ontwerp & Omgeving
Velperweg 157
6824 MB Arnhem
Postbus 2033
6802 CA Arnhem
info@ontwerpenomgeving.nl
www.ontwerpenomgeving.nl

INHOUD

Pagina

1	INLEIDING	3
2	PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN.....	4
2.1	Beschrijving projectgebied	4
2.2	Algemene constatering	5
2.3	Geplande werkzaamheden	5
3	WERKWIJZE.....	6
3.1	Bureauonderzoek	6
3.2	Veldbezoek	6
3.3	Betrouwbaarheid	6
4	BELEIDSKADER	7
4.1	Algemeen	7
4.2	Gebiedsbescherming	7
4.3	Soortbescherming	8
4.4	Houtopstanden	8
5	RESULTATEN	9
5.1	Gebiedsbescherming	9
5.2	Soortbescherming	11
5.3	Samenvatting	18
6	CONCLUSIE	19
6.1	Conclusies gebieds- en soortbescherming	19
7	LITERATUURLIJST	20
7.1	Referenties	20
7.2	Gebruikte websites	21
7.3	Overige geraadpleegde bronnen	21

1 INLEIDING

In opdracht van Provincie Gelderland is door Buro Ontwerp & Omgeving een quickscan natuurtoets uitgevoerd aan de Kersendijk in het buitengebied van Westendorp. In het projectgebied bevinden zich agrarische percelen die in gebruik zijn als intensief beheerd grasveld, aardappelveld en maïsakker. De initiatiefnemer is voornemens om invulling te geven aan het uitvoeringsprogramma 'bomen en bos' door op de locatie circa 10 hectare nieuw bosgebied te ontwikkelen.

Het doel van de natuurtoets is om een indicatie te krijgen van de aanwezigheid en (mogelijke) effecten van de ingreep op beschermde gebieden en dier- en plantensoorten. Uit deze natuurtoets moet blijken of er nadelige effecten zijn op gebieden met een speciale beschermingsstatus, namelijk: Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland en de Groene Ontwikkelingszone. Vervolgens worden de mogelijke effecten onderzocht op onder de Wet natuurbescherming beschermde dier- en plantensoorten. Als (nadelige) effecten niet uit te sluiten zijn moet nader onderzoek plaatsvinden, moeten er mitigerende/compenserende maatregelen getroffen worden en/of eventueel een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Deze natuurtoets is gebaseerd op bureauonderzoek en een veldonderzoek.

In het voorliggende rapport worden achtereenvolgens het projectgebied (hoofdstuk 2), de werkwijze (hoofdstuk 3), het beleidskader (hoofdstuk 4), de resultaten (hoofdstuk 5) en de conclusie (hoofdstuk 6) beschreven.

2 PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN

2.1 Beschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt in het buitengebied van Westendorp aan de Kersendijk. Het projectgebied grenst in het oosten aan de geasfalteerde weg Kersendijk. De omgeving bestaat uit akkerland en direct ten noordoosten van het projectgebied bevindt zich het Hoenderbos. Het noordelijke en zuidelijke cluster van het projectgebied worden van elkaar gescheiden door de Akkermansbeek en een woonerf met bosschages en een schapenweide. Een woonerf ligt centraal in het zuidelijke deel. Dit gedeelte hoort niet bij het projectgebied en zal bereikbaar blijven via een oprijlaan vanuit de Terborseweg. Op de navolgende afbeelding is de begrenzing van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1. Luchtfoto van het projectgebied aan de Kersendijk (rood kader).

2.2 Algemene constatering

De locatie bestaat merendeels uit akkerland waar tot op heden maïs en aardappelen worden verbouwd. Het noordelijke cluster bestaat merendeels uit intensief beheerd grasland en er bevindt zich een noord-zuid georiënteerde houtsingel met bosschages en begroeiing van wilgen, bramen en ruwe berk. Het zuidelijke cluster wordt in het noorden deels begrensd door bosopslag van oude zomereiken en in het midden van het zuidelijke cluster ligt een grasstrook met een enkele hazelaars, trosvlieren en jonge zomereiken. Figuur 2 geeft een sfeerimpressie van het projectgebied.

Figuur 2. Bosschage met op de achtergrond bosopslag van zomereiken aan de noordelijke grens van het zuidelijke cluster (linksboven), deel van de maïsakker (rechtsboven), grasland ten noorden van de Akkermansbeek (linksonder) en zuidelijke akkergrond waar aardappelteelt heeft plaatsgevonden (rechtsonder).

2.3 Geplande werkzaamheden

Het plan voorziet in de ontwikkeling van een bosgebied op een intensief beheerd grasland, een aardappelveld en maïsakker.

3 WERKWIJZE

3.1 Bureauonderzoek

Voorafgaand aan het veldbezoek is onderzoek gedaan naar de ligging van het gebied ten opzichte van beschermde natuurgebieden, de voorkomende habitats en de verspreidingsgegevens van beschermde soorten in en rondom het gebied. De bronnen die hiervoor zijn geraadpleegd zijn te vinden in de literatuurlijst (zie hoofdstuk 7).

3.2 Veldbezoek

Het veldbezoek is uitgevoerd op 28 maart 2022 en vond plaats van 10:00 tot 11:25. Tijdens het veldbezoek was het volledig bewolkt, stond er een zwakke wind (ONO1) en was het circa 4 graden Celsius. Er is gekeken naar het terrein en de geschiktheid hiervan als potentieel habitat voor beschermde plant- en diersoorten. Ook is gekeken naar de potentiële aanwezigheid van beschermde soorten, met inbegrip van sporen als braakballen, uitwerpselen, nesten en andere mogelijke verblijfplaatsen.

Een ecologisch deskundige is iemand die een MBO-, HBO- of universitaire opleiding heeft genoten in de Nederlandse ecologie of natuurbeheer of daarmee vergelijkbare studies of die anderszins een aantoonbare soortenkennis van de Nederlandse flora en fauna heeft opgebouwd en die minimaal één jaar ervaring heeft met ecologisch veldonderzoek (Provincie Gelderland, 2021). De quickscan is uitgevoerd door dhr. J. Metselaar, mevr. D. Lukkezen en dhr. J. van Dijk. Dhr. J. Metselaar is sinds januari 2020 werkzaam als ecooloog bij Buro Ontwerp & Omgeving en is afgestudeerd in Diermanagement op Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden. Gezien het bovenstaande geldt hij als ecologisch deskundige. Mevr. D. Lukkezen en dhr. J. van Dijk zijn sinds maart 2022 werkzaam als ecooloog en zijn afgestudeerd in respectievelijk Biologie en Bos- en natuurbeheer aan de WUR. Zij werden tijdens het onderzoek begeleid door dhr. J. Metselaar. Alle onderzoekers hebben aantoonbare kennis van Nederlandse natuur en de in Nederland voorkomende plant- en diersoorten.

3.3 Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de huidige wet- en regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van het projectgebied voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van deze soorten.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan natuurtoets geldig is voor een periode van maximaal drie jaar, tenzij de ecologische omstandigheden in deze periode wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, of wanneer inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan drie jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de natuurtoets opnieuw te onderzoeken.

4 BELEIDSKADER

4.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) heeft als doel de natuur te beschermen, te ontwikkelen en de biologische diversiteit te behouden en herstellen. Voor ruimtelijke ingrepen zijn naast de algemene zorgplicht (artikel 1.11) ook hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3 (soortenbescherming) en hoofdstuk 4 (houtopstanden) van de Wnb van belang. Beschermde gebieden die geen deel uitmaken van het Natura 2000-netwerk zijn het Natuurnetwerk Nederland en de Groene Ontwikkelingszone. Deze gebieden vallen echter niet onder de Wnb, maar worden op provinciaal niveau beschermd.

4.2 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn van de Europese Unie. Dit zijn gebieden waarin habitats en soorten beschermd worden die van Europees belang zijn. Per Natura 2000-gebied zijn specifieke instandhoudingsdoelen opgesteld. Projecten en andere handelingen die negatieve effecten hebben op de kwaliteit van de habitats en/of de instandhoudingsdoelen van het gebied mogen niet plaatsvinden zonder een vergunning. Dit geldt niet alleen voor projecten en handelingen binnen het Natura 2000-gebied. Ook projecten en handelingen aangrenzend of buiten het gebied kunnen negatieve effecten veroorzaken.

Natuurnetwerk Nederland

Natuurnetwerk Nederland (NNN) bestaat uit een netwerk van natuurgebieden en heeft als doel deze beter met elkaar en omringende agrarische gebieden te verbinden. In Gelderland zijn deze gebieden bekend als het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Het NNN is niet meegenomen in de Wnb; provincies wijzen zelf gebieden aan en dragen de verantwoordelijkheid voor het NNN en zijn behoud en ontwikkeling. In Gelderland zijn de GNN-gebieden aangewezen in de Provinciale Omgevingsvisie en beschermd volgens de bijbehorende Provinciale Omgevingsverordening (Provincie Gelderland, 2018; Provincie Gelderland, 2022).

Ruimtelijke ingrepen mogen de kenmerken en waarden van het NNN niet schaden. Dit wordt gewaarborgd door het 'nee, tenzij'-principe. Dit houdt in dat de voorgenomen ontwikkeling geen doorgang kan vinden als er sprake is van significant negatieve effecten, tenzij wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- De ontwikkeling moet van groot openbaar belang zijn;
- Er zijn geen reële alternatieven;
- Negatieve effecten op oppervlakte, samenhang en wezenlijke kenmerken en waarden worden zoveel mogelijk beperkt en de overblijvende effecten worden gelijkwaardig gecompenseerd.

Groene ontwikkelingszone

Om de samenhang van de natuur in het Gelders Natuurnetwerk te beschermen wil de provincie verbindingzones aanleggen in de Groene Ontwikkelingszone. Het bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan natuur die vervlochten zijn met het GNN. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn in principe niet toegestaan als deze een significant negatief effect hebben op de kernkwaliteiten. Net als de GNN-gebieden is de Groene Ontwikkelingszone aangewezen in de Provinciale Omgevingsvisie en beschermd volgens de bijbehorende Provinciale Omgevingsverordening (Provincie Gelderland, 2018; Provincie Gelderland, 2022).

4.3 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes voor soorten:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1)
- Beschermingsregime soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage II van het verdrag van Bern en bijlage I van het verdrag van Bonn (Wnb § 3.2)
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3)

In bovengenoemde paragrafen uit het Wnb zijn verbodspalingen vastgesteld en is vastgesteld voor welke handelingen een vrijstelling verleend kan worden. De verbodsbepalingen houden in dat vogels en andere beschermde soorten niet gedood of opzettelijk gestoord mogen worden en nesten, voortplantings- en rustplaatsen niet beschadigd mogen worden. Verder mogen beschermde planten niet geplukt of vernield worden. Als de werkzaamheden van het project leiden tot het overtreden van deze verbodsbepalingen moet worden nagegaan of een provinciale vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

4.4 Houtopstanden

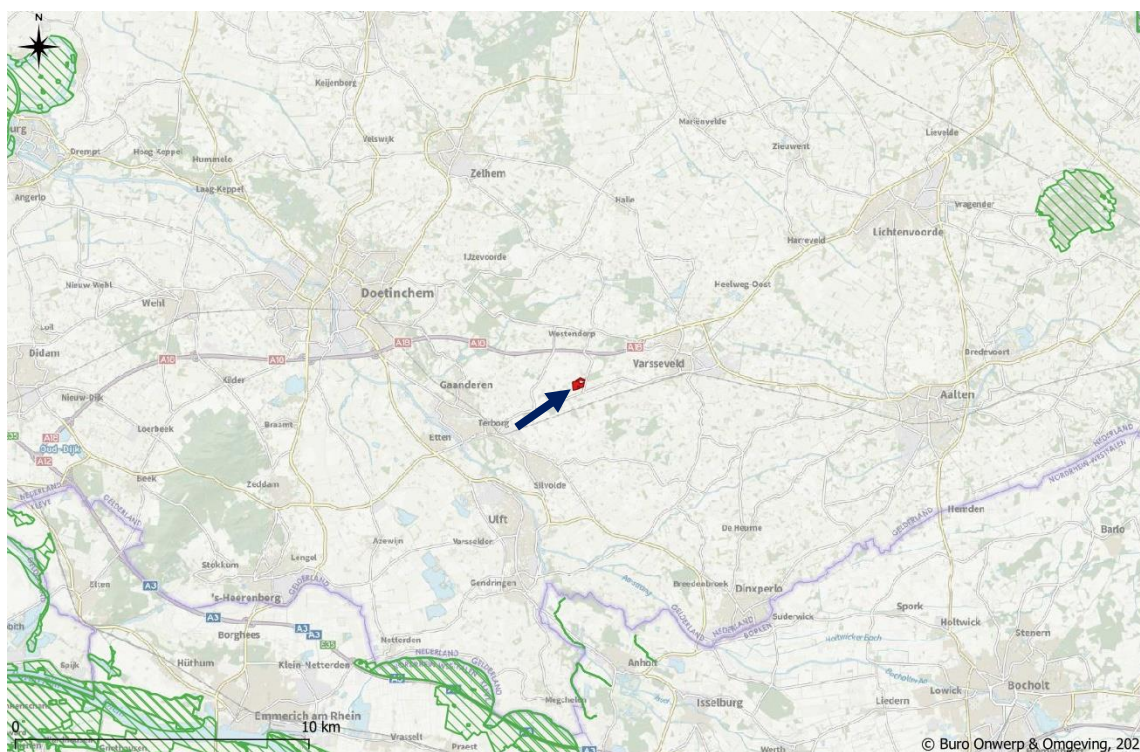
Als houtopstanden buiten de bebouwde kom worden geveld kan er een meld- en herbeplantingsplicht gelden. Dergelijke houtopstanden worden in de Wet natuurbescherming omschreven als een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend die een oppervlakte van 10 are of meer beslaan. Ook wordt een rijbeplanting van meer dan twintig bomen als houtopstand gerekend. Er zijn een aantal uitzonderingen op de meld- en herbeplantingsplicht (Wnb §4.1).

5 RESULTATEN

5.1 Gebiedsbescherming

Natura 2000

Het projectgebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied betreft het in Duitsland gelegen 'Klevsche Landwehr, Anholtsche Issel, Feldschlaggraben und Regnierer Bach' dat gelegen is op een afstand van circa 7,1 kilometer ten zuiden van het projectgebied (figuur 3). Andere Natura 2000-gebieden op minder dan 10 km zijn het eveneens in Duitsland gelegen 'VSG Unterer Niederrhein' en 'NSG Hetter-Millinger Bruch, mit Erweiterung'. Het meest nabij gelegen Nederlandse Natura 2000-gebied betreft Korenburgerveen, op een afstand van circa 16,6 kilometer.

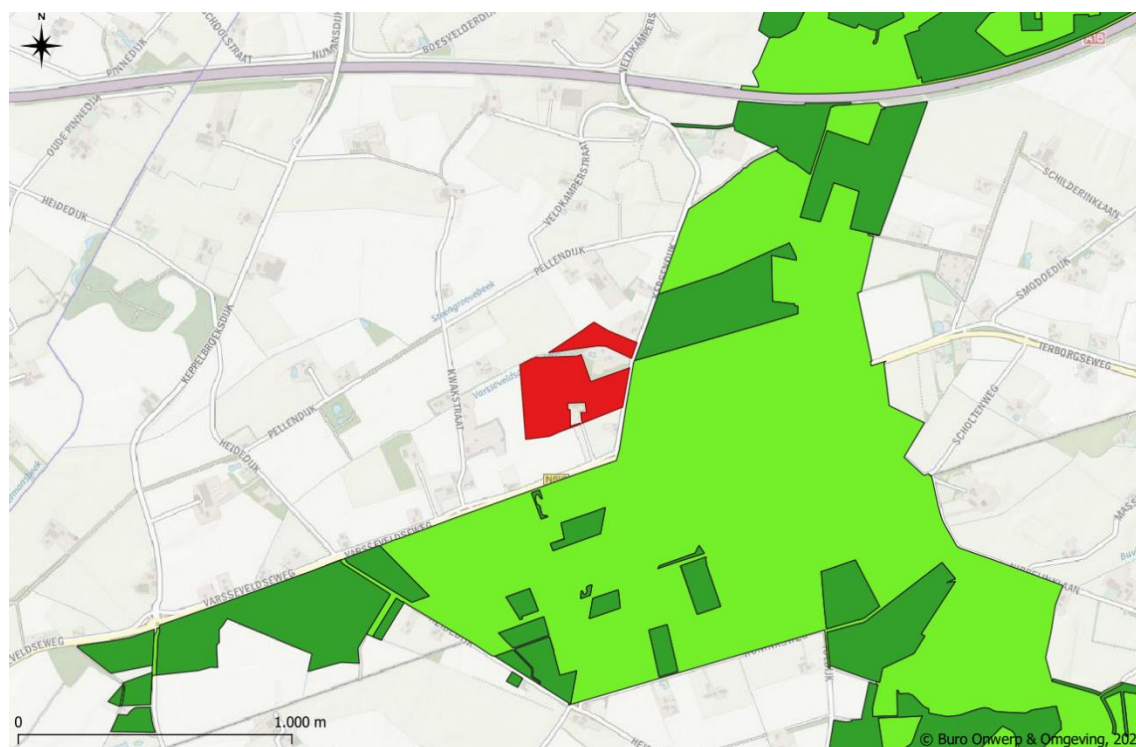

Figuur 3. Ligging projectgebied (rood vlak en pijl) ten opzichte van de Natura 2000-gebieden (groen gearceerd).

Gezien het type werkzaamheden en de ligging van het projectgebied ten opzichte van de Natura 2000-gebieden zijn er geen negatieve effecten als oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, optische verstoring en verstoring door trilling, geluid en mechanische effecten. Door het eventuele gebruik van werktuigen en door een toename van het aantal verkeersbewegingen kunnen er wel indirecte gevolgen zijn door stikstofdepositie vanuit de lucht. Omdat drie Natura 2000-gebieden 10 km of minder van het projectgebied af liggen vindt er mogelijk stikstofdepositie plaats op stikstofgevoelige habitattypen van deze Natura 2000-gebieden. Voor de ontwikkeling is geanalyseerd in hoeverre effecten van stikstofdepositie zouden kunnen optreden als gevolg van de ontwikkeling. Dit betreft de realisatiefase van het bos, aangezien de ontwikkeling van bos na de ingreep niet resulteert in een toename van het aantal verkeersbewegingen. De Nederlandse Natura 2000-gebieden liggen op meer dan 10 km afstand en voor Duitse Natura 2000-gebieden geldt een hoge drempelwaarde van 7,14 mol/ha/jr. Op deze afstanden is het gezien de aard en schaal van het project niet aannemelijk dat er sprake is van een stikstofdepositie hoger dan 0,00 mol/ha/jr op stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van Natura 2000-gebieden. Een AERIUS-berekening kan daarom achterwege worden gelaten.

Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone

Het projectgebied ligt vlak naast het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO) (figuur 4). Dit betreft deelgebied 35: 'IJzerlo - Silvolde'. De bosontwikkeling sluit goed aan op de ontwikkelingsdoelen van het naastgelegen GNN en de GO waardoor er geen negatieve effecten zijn op de kernkwiteiten van dit gebied.

Figuur 4. Ligging projectgebied (rood vlak) t.o.v. het Gelders Natuurnetwerk (donkergroen) en de Groene Ontwikkelingszone (lichtgroen).

Houtopstanden

De bomen in het projectgebied vallen onder de definitie houtopstanden, zoals bedoeld in paragraaf 4.1 van de Wet natuurbescherming. Het projectgebied ligt namelijk buiten de bebouwde kom. Omdat er in tegenstelling tot houtkap juist sprake is van bosontwikkeling is er geen kapvergunning nodig.

5.2 Soortbescherming

Vleermuizen

Op basis van openbare verspreidingsgegevens kunnen in de omgeving van het projectgebied de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis voorkomen. Alle vleermuissoorten worden op Europees niveau beschermd conform de Habitatrichtlijn (artikel 3.5 Wnb).

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen globaal opgedeeld worden in boombewonende soorten zoals de rosse vleermuis en gebouwbewonende soorten zoals de gewone dwergvleermuis. Ook zijn er soorten die zowel gebouw- als boombewonend zijn.

Tijdens de quickscan werden de aanwezige bomen gecontroleerd op de aanwezigheid van holen en andere mogelijke verblijfplaatsen in bomen. Er werden meerdere holtes aangetroffen in een oude wilg bij de houtsingel in het noordelijke cluster van het projectgebied (figuur 5.). Deze kan gebruikt worden als verblijfplaats door boombewonende vleermuissoorten, maar aangezien het om bosontwikkeling gaat zal deze boom behouden blijven. Hierdoor kunnen negatieve effecten op verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen worden uitgesloten.

Figuur 5. De oude wilg met meerdere holtes.

In het projectgebied zijn geen gebouwen aanwezig. Negatieve effecten op verblijfplaatsen van gebouwde wonende vleermuizen kunnen daarom worden uitgesloten.

Vliegroutes

Vleermuizen volgen vaak lijnvormige elementen om heen en weer te bewegen tussen de verblijfplaatsen en foerageergebieden. Het behoud van lijnvormige landschapselementen is daarom van groot belang voor de instandhouding van vleermuispopulaties. De ontwikkeling van een nieuw bosgebied heeft echter geen negatief effect op de vliegroutes van vleermuizen. Er worden namelijk geen kwetsbare verbindingen aangetast en bosgebieden kunnen ook worden gebruikt als geleiding tussen de verblijfplaatsen en foerageergebieden.

Foerageergebieden

De in Nederland voorkomende vleermuizen leven allemaal van insecten. Ze foerageren daarom op allerlei plekken waar veel vliegende insecten aanwezig zijn. Enkele voorbeelden van dit soort gebieden zijn windbeschutte plaatsen langs lijnvormige elementen (bijv. sloten, beken, bosranden en houtwallen), maar ook in bosgebieden, open plekken in bossen of langs oevers met rietkragen. Bij het verdwijnen van essentiële foerageergebieden gaan de verblijfplaatsen ook verloren. De houtsingel in het noorden, de Akkermansbeek en de naastgelegen houtopstanden blijven behouden waardoor negatieve effecten op foerageergebieden van vleermuizen kunnen worden uitgesloten. Door de uitbreiding van het bosgebied zal het aandeel aan geschikt foerageergebied zelfs worden uitgebreid.

Grondgebonden zoogdieren

Algemene soorten

Verschillende algemene grondgebonden zoogdieren kunnen voorkomen in en rondom het projectgebied. Hiervan werd de haas aangetroffen tijdens het veldbezoek en werden de sporen van reeën aangetroffen. Het is niet uit te sluiten dat deze zoogdieren (nog) in het projectgebied aanwezig zijn tijdens de werkzaamheden. Voor de meeste grondgebonden zoogdieren geldt in Gelderland een vrijstelling van de Wet natuurbescherming. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht, waarbij alle handelingen die nadelige gevolgen veroorzaken achterwege gelaten moeten worden (artikel 1.11 Wnb).

Strikt beschermde soorten

Op basis van verspreidingsgegevens kunnen de otter, boommarter, steenmarter, bunzing, hermelijn, wezel, grote bosmuis en eekhoorn in de omgeving van het projectgebied voorkomen. Met uitzondering van de bunzing, hermelijn en wezel kunnen negatieve effecten op deze soorten op voorhand worden uitgesloten. Er bevindt zich namelijk geen bosopslag, bebouwing of rivieren en beken met moerasachtige oevers in het projectgebied.

De bunzing, hermelijn en wezel zijn kleine marterachtigen die in kleinschalige cultuurlandschappen voorkomen (Bouwens, 2017). Alle kleine marters zoeken graag dekking in houtwallen, houtstapels of heggen. Ze nestelen vaak in holen van andere diersoorten. Zo wordt de bunzing vaak aangetroffen in de holen van konijnen, mollen, vossen en dassen, maar bijvoorbeeld ook andere beschutte ruimtes zoals onder boomwortels of bosschages. De hermelijn komt voor in agrarische cultuurlandschappen en leeft in oude mollen- en konijnenholen. Tot de functionele leefomgeving van de hermelijn behoren ook lijnvormige structuren zoals singels en heggen. De wezel nestelt vooral in holen van muizen, ratten en konijnen. Zowel de rust- en verblijfplaatsen als de functionele leefomgeving van de kleine marters zijn beschermd. (Veldman & Troost, 2019). Bij de bosontwikkeling in het gebied neemt het oppervlak aan geschikt leefgebied naar verwachting toe. Tijdens het veldbezoek werden holen van zoogdieren aangetroffen in de noordelijke greppel met houtsingel. Deze holen en de houtsingel zelf kunnen functioneren als vaste rust- en verblijfplaatsen voor kleine marterachtigen (figuur 6). De initiatiefnemer is voornemens deze elementen te behouden aangezien hier beschermde soorten kunnen verblijven. Een toename in verstoring als gevolg van naastgelegen werkzaamheden kan worden uitgesloten. De grond naast de houtsingel bestaat uit bebouwd akkerland, wat betekent dat tijdelijke verstoringen door agrarische werkzaamheden al plaatsvinden. Daarnaast bevinden er zich meer geschikte verblijfplaatsen (houtwallen en bosschages) rondom het projectgebied. Deze locaties liggen dichtbij genoeg om binnen het potentiële territorium van deze dieren te vallen. Hierdoor zal er geen essentieel leefgebied aangetast worden als gevolg van de werkzaamheden.

Figuur 6. Noordelijke greppel met houtsingel die kan dienen als rust- en verblijfplaats voor de kleine marters.

Vogels

Algemene soorten

Verschillende algemene vogelsoorten kunnen voorkomen in en rondom het projectgebied. Tijdens de quickscan werden de fazant, holenduif, houtduif, kievit, koperwiek, merel, tijaft, roodborsttapuit, vink, wilde eend, witte kwikstaart, wulp (overvliegend) en zanglijster waargenomen. Conform de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 Wnb) is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van in het wild levende vogelsoorten te vernielen of te beschadigen, of nesten van deze vogels weg te nemen. Tevens zijn alle vogelsoorten tijdens het broedseizoen beschermd. Voor de meeste vogels kan worden aangenomen dat het broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli (indicatief broedseizoen) loopt, maar bij enkele soorten begint het seizoen eerder of loopt het langer door. Dichter bij het indicatieve broedseizoen is de kans op de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten groter. Op het moment dat sprake is van een nest dat in gebruik is, zijn werkzaamheden die kunnen leiden tot beschadiging of verstoring hiervan verboden. Hierop is geen uitzondering en er is ook geen ontheffing mogelijk. Indien er werkzaamheden plaatsvinden waarbij nesten in struiken en bomen worden verstoord, dienen deze (ruim) buiten het indicatieve broedseizoen te worden uitgevoerd.

Strikt beschermde soorten

Van sommige vogelsoorten zijn de vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. In het buitengebied van Westendorp kunnen dit de buizerd, sperwer, havik, boomvalk, kerkuil, ransuil, steenuil, roek en huis-mus zijn. Negatieve effecten op de buizerd, sperwer, havik, boomvalk en ransuil kunnen echter op voor-hand worden uitgesloten aangezien deze in bomen broeden en zich voortplanten in bosgebieden en/of kleinere houtopstanden. De uitbreiding van het bosgebied kan op termijn juist een positief effect hebben op deze soorten.

De kerkuil leeft doorgaans in cultuurlandschappen waar ook kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen en bosjes worden aangetroffen. De soort broedt in Nederland in ongeveer 90% van de gevallen in nestkasten die in boerenschuren zijn geplaatst (BIJ12, 2017^c). In het projectgebied bevinden zich geen boerenschuren en uilenkasten, maar op nabijgelegen erven zijn mogelijk wel geschikte nestlocaties aanwezig. Voor deze soort blijft geschikt foerageergebied echter ruimschoots aanwezig in de omgeving van het projectgebied. Hierdoor zullen potentiële nestlocaties niet geïsoleerd raken en komt de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar. Negatieve effecten op de kerkuil kunnen daarom worden uitgesloten.

De steenuil is een soort die voorkomt in kleinschalige cultuurlandschappen. Steenuilen broeden meestal in boomholten, nestkasten of nauwe ruimtes in gebouwen, bijvoorbeeld tussen de dakbedekking en het beschot. De steenuil is een zeer honkvaste soort die jaarrond gebruikt maakt van het nest (BIJ12, 2017^f). In het projectgebied bevinden zich geen gebouwen. De oude wilg in de noordelijke houtsingel was de enige boom met holtes die potentieel als schuilplaats voor de steenuil zouden kunnen dienen, er werden echter geen sporen aangetroffen. Ook kunnen steenuilen eventueel tot broeden komen in gebouwen op nabijgelegen boerenerven. Deze blijven echter behouden. Ook blijft geschikt foerageergebied ruimschoots aanwezig en blijven omliggende velden en akkers onderling verbonden. Hierdoor zullen potentiële nestlocaties niet geïsoleerd raken en komt de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar. Negatieve effecten op de steenuil kunnen daarom worden uitgesloten.

De roek is een koloniebroeder die van oorsprong voorkomt in vochtige gras- en bouwlanden met verspreid staande boomgroepen. Tegenwoordig worden meer dan de helft van de nesten binnen de bebouwde kom aangetroffen. De nesten worden gebouwd in hoogopgaande bomen (BIJ12, 2017^e). In de aanwezige bomen werden geen nesten van roeken aangetroffen. Negatieve effecten op de roek kunnen daarom worden uitgesloten.

De gierzwaluw is een soort die voorkomt in dorpen en steden waar hij broedt in donkere holtes, spleten en onder dakpannen van gebouwen (BIJ12, 2017^a). Negatieve effecten op deze soorten kunnen worden uitgesloten aangezien er zich geen bebouwing op het projectgebied bevindt.

De huismus is een standvogel die gebonden is aan bebouwing en komt voornamelijk voor in dorpen en steden (BIJ12, 2017^b). De huismus is tijdens het veldbezoek waargenomen op het erf van Kersendijk 5 en kan hier tot broeden komen en kan eventueel tot broeden komen op het nabij gelegen erf. De bebouwing en de potentiële functionele leefomgeving worden echter niet aangetast als gevolg van de werkzaamheden, waardoor negatieve effecten op nestlocaties van de huismus kunnen worden uitgesloten.

Naast strikt beschermde soorten, staan er ook soorten in de Wet natuurbescherming beschreven waarvan het nest alleen jaarrond beschermd is als er zwaarwegende ecologische redenen zijn. Dit zijn voornamelijk hollenbroeders, maar ook soorten die op of tegen gebouwen aan nestelen. Hiervan werden de ekster, groene specht, grote bonte specht, koolmees, pimpelmees, spreeuw, zwarte kraai en zwarte roodstaart waargenomen tijdens de quickscan. De bomen in en vlak buiten het projectgebied vormen een geschikte broedbiotoop voor deze soorten. Omdat de aanwezige bomen niet worden aangetast en het bosgebied juist wordt uitgebreid kunnen negatieve effecten op deze soorten worden uitgesloten.

Reptielen en amfibieën

Algemene soorten

Op basis van de openbare verspreidingsgegevens zijn verschillende algemene amfibieënsoorten te verwachten in de omgeving van het projectgebied. Voor de algemene amfibieën geldt een vrijstelling van de Wet natuurbescherming. Verder geldt wel de zorgplicht, waarbij alle handelingen die nadelige gevolgen veroorzaken achterwege gelaten moeten worden (artikel 1.11 Wnb). Indien dit niet mogelijk is moeten maatregelen worden genomen om negatieve effecten te beperken of ongedaan te maken.

Strikt beschermde soorten

Uit de openbare beschikbare verspreidingsgegevens blijkt dat de levendbarende hagedis, kamsalamander boomkikker en poelkikker in de omgeving van het projectgebied kunnen voorkomen. Deze soorten worden op Europees niveau beschermd conform de Habitatrichtlijn (artikel 3.5 Wnb).

De levendbarende hagedis komt voornamelijk voor op heidevelden en hoogvenen en wordt hier vaak op vochtige plekken waargenomen. De soort komt ook voor in bermen, ruige graslanden, open bossen en duingebieden (BIJ12, 2017^d; RAVON, 2022^c). De delen van het projectgebied waar bosontwikkeling plaatsvindt bestaat uit intensief beheerd grasland, een aardappelveld en een maïsakker. Omdat dit geen geschikte leefomgeving is kunnen negatieve effecten op de levendbarende hagedis worden uitgesloten.

De kamsalamander komt voor in voedselrijke, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde oevertvegetatie. Vaak zijn deze gelegen in kleinschalige landschappen met elementen als struweel en houtwallen. In het rivierengebied komt de soort ook voor in strangen, kleiputten en kolken (RAVON, 2022^b). De houtsingel kan eventueel behoren tot het leefgebied van de kamsalamander (landhabitat), maar er is geen geschikte voortplantingsbiotoop aanwezig. Omdat het gaat om bosontwikkeling zal de houtsingel niet worden aangetaast. Negatieve effecten op de kamsalamander kunnen daarom worden uitgesloten.

De boomkikker komt voor in bos en struweel met zoom-, mantel- en oevertvegetaties. De soort stelt hoge eisen aan zijn leefomgeving (RAVON, 2022^a). Het projectgebied voldoet niet aan deze eisen. Negatieve effecten op de boomkikker kunnen daarom worden uitgesloten.

De poelkikker heeft een voorkeur voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden. De soort komt ook voor in de uiterwaarden en in poelen, vennen en watergangen in hoogveengebieden (RAVON, 2022^d). Het projectgebied voldoet echter niet aan de eisen die de poelkikker stelt aan zijn leefomgeving en de naastgelegen Akkermansbeek is niet geschikt als voortplantingsbiotoop. Negatieve effecten op de poelkikker kunnen daarom worden uitgesloten.

Vlinders

Uit de openbare beschikbare verspreidingsgegevens blijkt dat de teunisbloempijlstaart, grote vos en kleine ijsvogelvlinder eventueel te verwachten zijn in de omgeving van het projectgebied. De teunisbloempijlstaart wordt op Europees niveau beschermd conform de Habitatrichtlijn (artikel 3.5 Wnb) en de grote vos en kleine ijsvogelvlinder zijn nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wnb).

De teunisbloempijlstaart gebruikt vooral de (middelste) teunisbloem als waardplant, maar ook het (harig) wilgenroosje, de basterdwederik en de grote kattenstaart kunnen worden gebruikt om eitjes op af te zetten. De soort komt daarom voor in vochtige bossen, bosranden en warme open plekken (Van Deijk, 2018). Waardplanten van deze soort zijn 's winters niet of nauwelijks herkenbaar, maar aangezien het gaat om bosontwikkeling zijn er geen negatieve effecten te verwachten op de teunisbloempijlstaart. Het aandeel aan potentieel geschikte groeiplaatsen van de waardplanten kan door de bosontwikkeling toenemen.

De grote vos is een zeldzame, migrerende vlinder die haar eitjes legt rond de bovenste takken van hoogopgaande bomen. In Nederland voorzien iepen in 96% van de gevallen in de voortplantingsplaatsen van grote vossen. Sommige wilgensoorten, de pruim en de zoete kers vullen de overige 4% op (Nederlands Soortenregister, 2022). De soort overwintert als vlinder in oude, houten schuren, in holle bomen en tussen houtstapels. Naast de oude wilg in de noordelijke bosschage, werden er geen potentiële overwinteringslocaties aangetroffen in het projectgebied. Wel staan langs de houtsingel in het noordelijke cluster wilgen die als waardplant voor de grote vos kunnen dienen. Bij de werkzaamheden in het kader van de bosontwikkeling dienen alle bovengenoemde wilgen behouden te blijven. De initiatiefnemer is daarom voornemens de wilgen te behouden vanwege het belang van deze bomen voor beschermde diersoorten.

De kleine ijsvogelvlinder gebruikt de wilde kamperfoelie als waardplant en komt voornamelijk voor rond bosranden van loof- en gemengde bossen (De Vlinderstichting, 2018). De waardplant van de soort werd echter niet aangetroffen waardoor negatieve effecten op de kleine ijsvogelvlinder kunnen worden uitgesloten.

Overige beschermde diersoorten

Er zijn geen waarnemingen bekend van strikt beschermde vissen, libellen, weekdieren en kevers in de ruime omgeving van het projectgebied. Negatieve effecten op de overige beschermde diersoorten kunnen daarom worden uitgesloten.

Vaatplanten

Op basis van openbare verspreidingsgegevens blijkt dat de strikt beschermde grote leeuwenklauw in de omgeving van het projectgebied te verwachten is. De grote leeuwenklauw komt voor langs wegbermen, graanakkers, rivieroeverwallen, sloothellingen, braakliggende terreinen, dijken en spoorwegen. Gezien de aanwezige sloothelling buiten het projectgebied valt is geen geschikte habitat aanwezig. Negatieve effecten op de grote leeuwenklauw kunnen daarom worden uitgesloten.

Tijdens de quickscan werden alleen algemene plantensoorten waargenomen, namelijk de gewone braam, hazelaar, hondsdrif, kleeftkruid, kleine brandnetel, kropaar, madeliefje, paardenbloem, pinksterbloem, ridderszuring, riet, ruwe berk, speenkruid, trosvlies en zomereik.

5.3 Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de soorten die (mogelijk) aanwezig zijn weer, de effecten waar ze last van hebben en eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden.

Soortgroep	Soort(en)	Aanwezigheid	Mogelijk effect	Opmerkingen
Vleermuizen	Verblijfplaatsen gebouwbewonende soorten	Nee	Nee	-
	Verblijfplaatsen boom-bewonende soorten	Nee	Nee	-
	Foerageergebieden	Nee	Nee	-
	Vliegroutes	Nee	Nee	-
Grondgebonden zoogdier-soorten	Strikt beschermde soorten	Nee	Nee	-
	Algemene soorten	Mogelijk	Nee*	-
Vogels	Strikt beschermde soorten	Nee	Nee	-
	Algemene soorten	Mogelijk	Verstoring nestplaatsen	Werken buiten het vogelbroedseizoen
Reptielen en amfibieën	Strikt beschermde soorten	Nee	Nee	-
	Algemene soorten	Mogelijk	Nee*	-
Vlinders	Strikt beschermde soorten	Nee	Nee	-
Overige diersoorten	Strikt beschermde soorten	Nee	Nee	-
Vaatplanten	Strikt beschermde soorten	Nee	Nee	-

*Er dient rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht.

6 CONCLUSIE

6.1 Conclusies gebieds- en soortbescherming

Er is onderzoek gedaan naar de mogelijke effecten van het project op vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde plant- en diersoorten (Wnb). Daarnaast zijn de mogelijke effecten op beschermde natuurgebieden onderzocht.

Gebiedsbescherming

Natura 2000

Gezien het type werkzaamheden en de ligging van het projectgebied ten opzichte van de Natura 2000-gebieden zijn er geen negatieve effecten als oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, optische verstoring en verstoring door trilling, geluid en mechanische effecten. Door het eventuele gebruik van werktuigen kunnen er wel indirecte gevolgen zijn door stikstofdepositie vanuit de lucht. Omdat de Rijntakken op minder dan 10 km afstand van het projectgebied ligt vindt er mogelijk stikstofdepositie plaats op stikstofgevoelige habitattypen van dit Natura 2000-gebied. De tijdelijke emissie in de realisatiefase is vanaf 1 juli 2021 echter vrijgesteld volgens de Wijzigingswet Wet natuurbescherming en Omgevingswet (stikstofreductie en natuurverbetering) en kan daardoor vanaf 1 juli 2021 zonder vergunning plaatsvinden (Rijksoverheid, 2021). De vrijstelling heeft echter geen betrekking op de gebruiksfase, maar de ontwikkeling van bos resulteert na de ingreep niet in een toename van het aantal verkeersbewegingen. Er zal daarom geen toename van stikstofdepositie plaatsvinden in de gebruiksfase. Een AERIUS-berekening kan om die reden achterwege worden gelaten.

Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone

Het projectgebied ligt vlak naast het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). Dit betreft deelgebied 35: 'IJzerlo - Silvolde'. De bosontwikkeling sluit goed aan op de ontwikkelingsdoelen van het naastgelegen GNN en de GO waardoor er geen negatieve effecten zijn op de kernkwaliteiten van dit gebied.

Houtopstanden

De bomen in het projectgebied vallen onder de definitie houtopstanden, zoals bedoeld in paragraaf 4.1 van de Wet natuurbescherming. Het projectgebied ligt namelijk buiten de bebouwde kom. Omdat er in tegenstelling tot houtkap juist sprake is van bosontwikkeling is er een kapvergunning nodig.

Soortbescherming

Vaste rust- en verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten worden niet aangetast als onderdeel van de werkzaamheden. Het kan wel zijn dat er tijdens de werkzaamheden algemene diersoorten op de locatie voorkomen. Bij het uitvoeren van werkzaamheden moet de algemene zorgplicht in acht worden genomen (artikel 1.11 Wnb). Handelingen die nadelige effecten hebben moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Indien dit niet mogelijk is moeten maatregelen worden genomen om negatieve effecten te beperken of ongedaan te maken. Overigens moeten de werkzaamheden plaatsvinden buiten het vogelbroedseizoen omwille van de aanwezigheid van algemene broedvogelsoorten.

7 LITERATUURLIJST

7.1 Referenties

Bouwens, S. (2017). *Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming*. 's-Hertogenbosch, Nederland: Zoogdiervereniging Nederland en Provincie Noord-Brabant

BIJ12 (2017^a). *Kennisdocument Gierzwaluw, Apus apus, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

BIJ12 (2017^b). *Kennisdocument Huismus, Passer domesticus, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

BIJ12 (2017^c). *Kennisdocument Kerkuil, Tyto alba, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

BIJ12 (2017^d). *Kennisdocument Levenbarende hagedis, Zootoca vivipara, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

BIJ12 (2017^e). *Kennisdocument Roek, Corvus frugilegus, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

BIJ12 (2017^f). *Kennisdocument Steenuil, Athene noctua, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

De Vlinderstichting (2018). *Kleine ijsvogelvlinder profiteert van goed beheer en warme meimaanden*. Geraadpleegd op 30 maart 2022 via <https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/kleine-ijsvogelvlinder-profiteert-van-goed-beheer-en-warme-meimaanden>

Nederlands Soortenregister (2022). *Grote vos, Nymphalis polychloros*. Geraadpleegd op 30 maart 2022 via https://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=168189&cat=152

Provincie Gelderland (2018). *Omgevingsvisie Gaaf Gelderland*. Arnhem, Nederland: Provincie Gelderland.

Provincie Gelderland (2022). *Geconsolideerde Omgevingsverordening Gelderland (februari 2022)*. Arnhem, Nederland: Provincie Gelderland.

RAVON (2022^a). *Boomkikker, Hyla arborea*. Geraadpleegd op 30 maart 2022 via <https://ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/boomkikker>

RAVON (2022^b). *Kamsalamander, Triturus cristatus*. Geraadpleegd op 30 maart 2022 via <https://ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/kamsalamander>

RAVON (2022^c). *Levenbarende Hagedis, Zootoca vivipara*. Geraadpleegd op 30 maart 2022 via <https://ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/levenbarende-hagedis>

RAVON (2022^d). *Poelkikker, Pelophylax lessonae*. Geraadpleegd op 30 maart 2022 via <https://ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/poelkikker>

Rijksoverheid (2021). *Wijzigingswet Wet natuurbescherming en Omgevingswet (stikstofreductie en natuurverbetering)*. 's-Gravenhage, Nederland: Rijksoverheid.

Van Deijk, J. (2018). *Een nieuwe standvlinder: De teunisbloempijlstaart*. Geraadpleegd op 30 maart 2022 via <https://edepot.wur.nl/464086>

Veldman, J. & Troost, C. (2019). *Brochure Soortenbescherming in Overijssel: Bunzing, egel, hermelijn en wezel*. Zwolle, Nederland: Provincie Overijssel.

7.2 Gebruikte websites

www.ravon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

7.3 Overige geraadpleegde bronnen

Dietz, C. & Kiefer, A. (2016). *Bats of Britain and Europe*. Londen, Verenigd Koninkrijk: Bloomsbury Publishing.

Jędrzejewski, W. & Sidorovich, V. (2010). *The art of tracking animals*. Białowieża, Polen: Mammal Research Institute Polish Academy of Sciences Białowieża.

Svensson, L., Mullarney, K. & Zetterström, D. (2009). *Birds of Europe (2e ed.)*. Londen, Verenigd Koninkrijk: HarperCollins Publishers.

Tolman, T. & Lewington, R. (2008). *Collins Butterfly Guide: The Most Complete Guide to the Butterflies of Britain and Europe*. Londen, Verenigd Koninkrijk: HarperCollins Publishers.

Vogelbescherming Nederland & Stichting Veldonderzoek Flora en Fauna (2007). *Topografische atlas voor flora en fauna van Nederland (1e ed.)*. Papendrecht, Nederland: Mouthaan Grafisch Bedrijf.

